

El llenguatge

24/VI/1978

Un món profund

Tots els tractats d'ortografia solen incloure unes llistes de mots que presenten una discrepància entre la forma del català i la del castellà —quan es corresponen— pel que fa a l'ús de la b i de la v, de la a i de la e i de la o i de la u, que és, aquest darrer cas, el que ara ens interessa. Els mots que figuren en aquestes llistes —de la o i de la u— són aquells en què aquestes vocals pertanyen a síl·labes àtones, que és quan ofereixen un dubte de representació gràfica, com ara sofrir i suportar (cast. «sufrir» i «soportar»). I no hi figuren, per tant, mots com món i segons (cast. «mundo» i «según»), ja que la pronunciació indica clarament que aquests mots s'han de pronunciar amb o, tractant-se de la vocal d'una síl·laba forta. És impensable, efectivament, que algú tingui la temptació d'escriure'ls «mun» i «seguns».

En canvi, es produeixen molts errors i vacil·lacions en l'escriptura d'un cert nombre de mots —els acabats en -ond que, teòricament, no haurien d'oferir cap dubte quant a l'ús de la o i de la u, perquè l'alternativa entre aquestes dues vocals es localitza en una síl·laba tònica, en què tenen una pronunciació clarament diferenciada. Però el que en realitat s'esdevé en aquests mots, especialment, és clar, en els més corrents, com ara són profund, vagabund, immund, fecund, rotund, etc, és que ja són sovint —més o menys sovint— pronunciat amb una o —«profond», «vagabond», etc— obeint precisament, diríem, a un afany de purisme, és a dir, d'evitar unes formes suposadament errònies. Com en altres casos anàlegs, aquests mots, profund, fecund, rotund, etc, no són castellanismes sinó llatinismes. La discrepància vocàlica que podem observar entre món, mot popular i hereditari, i mundial, forma culta o llatinitzant, és la mateixa que hi ha entre pregon, forma popular, i el cultisme profund. En el cas de vagabund, dit a cops erròniament «vagabond» hi influeix també la forma de rodamón. Però són dos termes ben diferents: vagabund és una forma llatinitzant i rodamón és un mot compost de formació catalana.

No creiem que existeixi, en català, cap mot acabat en ond.

Albert Jané